

Lieta C-741/22**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2022. gada 2. decembris

Iesniedzējtiesa:

Tribunal de première instance de Liège (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 18. novembris

Prasītājas:

Casino de Spa SA u.c.

Atbildētāja:

État belge (SPF Finances)

I. Pamatlietas priekšmets

- 1 Divdesmit septiņas saskaņā ar Beļģijas tiesībām dibinātas sabiedrības, tostarp *Casino de Spa SA*, kuras kopā veido “PVN vienību” (PVNV) *GAMING ARDENT* un tādējādi PVN nolūkā tiek uzskatītas par vienu nodokļu maksātāju, darbojas tiešsaistes spēļu nozarē. Ar 2016. gada Beļģijas federālo likumu tika atcelts atbrīvojums no PVN, kas bija piemērojams elektroniski pieejamām azartspēlēm. Beļģijas Konstitucionālā tiesa ar 2018. gada 22. marta spriedumu atcēla šo likumu, atzīstot, ka tas ir pretrunā noteikumiem par pilnvaru sadalījumu starp Beļģijas federālo valsti un reģioniem (Beļģijas Konstitūcijas 177. pants). Tomēr tā nolēma saglabāt atcelto tiesību normu iedarbību attiecībā uz nodokļiem, kas jau bija samaksāti par laikposmu no 2016. gada 1. jūlija līdz 2018. gada 21. maijam, ņemot vērā budžeta un administratīvās grūtības, ko izraisītu šo nodokļu atmaksāšana. PVN vienība *GAMING ARDENT* (turpmāk tekstā arī – “PVNV *GAMING ARDENT*” vai “prasītāja”) uzskata, ka šīs iedarbības saglabāšana ir pretrunā PVN neitralitātes principam, jo citas azartspēles ir atbrīvotas no nodokļa, kā arī citām Savienības tiesību normām, tostarp valsts atbalsta aizliegumam. Pamatlietas priekšmets ir prasība, ko šī PVN vienība ir cēlusi, lai atceltu Beļģijas

nodokļu administrācijas lēmumu minētajā laikposmā aplikt ar PVN šīs PVN vienības veiktos tiešsaistes spēļu darījumus.

II. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

- 2) *Tribunal de première instance de Liège* [Ljēžas Pirmās instances tiesa] uzskata, ka, lai varētu lemt par pamatlietu, tai saskaņā ar LESD 267. pantu ir jāvērtē Eiropas Savienības Tiesā ar jautājumiem, kas saistīti ar 1) nodokļu neitralitātes principa interpretāciju attiecībā uz PVN piemērošanu spēlēm tiešsaistē un citu azartspēļu atbrīvojumu no PVN, 2) tiesību akta, kas varbūtēji ir pretrunā Savienības tiesībām, atcelšanas iedarbības ierobežošanu laikā un 3) valsts atbalsta aizlieguma interpretāciju, ko piemēro atšķirīgai attieksmei no PVN viedokļa pret dažādiem azartspēļu veidiem.

III. Prejudiciālie jautājumi

1) Vai Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112 par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 135. panta 1. punkta i) apakšpunkts un neitralitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka dalībvalsts, pieņemot, ka runa ir par līdzīgu pakalpojumu sniegšanu, piemēro atšķirīgu nodokļu režīmu Nacionālās loterijas, kas ir publiska organizācija, rīkotajām tiešsaistes loterijām, kuras ir atbrīvotas no pievienotās vērtības nodokļa, un citām privātu uzņēmēju piedāvātām azartspēlēm tiešsaistē, par kurām ir jāmaksā pievienotās vērtības nodoklis?

2) Vai, atbildot uz iepriekšējo jautājumu, lai noteiktu, vai pastāv divas līdzīgas kategorijas, kuras savstarpēji konkurē un kurām pievienotās vērtības nodokļa vajadzībām ir jāpiemēro vienāds režīms, vai arī pastāv atsevišķas kategorijas, attiecībā uz kurām ir pieļaujams atšķirīgs režīms, valsts tiesai ir jāņem vērā tikai tas, vai abi spēļu veidi savstarpēji konkurē no vidusmēra patērētāja viedokļa tādā nozīmē, ka pakalpojumi ir līdzīgi, ja tiem ir vienādas īpašības un tie atbilst vienādām patērētāja vajadzībām, vadoties pēc izmantošanas salīdzināmības kritērija, un ja pastāvošās atšķirības būtiski neietekmē vidējā patērētāja lēmumu izmantot vienu vai otru pakalpojumu (aizvietošanas kritērijs), vai arī tai ir jāņem vērā citi kritēriji, piemēram, dalībvalsts rīcības brīvība atbrīvot no PVN noteiktas spēļu kategorijas un aplikt ar PVN citas, tas, ka loterijas pieder pie atsevišķas spēļu kategorijas, kas minēta PVN direktīvas 135. panta 1. punkta i) apakšpunktā, atšķirīgais tiesiskais regulējums, ko piemēro Nacionālajai loterijai un citām azartspēlēm, atšķirīgās kontroles iestādes vai sabiedriski nozīmīgi un spēlētāju aizsardzības mērķi, kas noteikti Nacionālajai loterijai piemērojamajos tiesību aktos?

3) Vai Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktā noteiktais lojālas sadarbības princips, lasot to kopsakarā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu, Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112 par kopējo

pievienotās vērtības nodokļa sistēmu tiesību normām un attiecīgā gadījumā efektivitātes principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj dalībvalsts Konstitucionālajai tiesai – pēc savas iniciatīvas un bez lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu –, pamatojoties uz valsts tiesību normu – šajā gadījumā uz 1989. gada 6. janvāra Īpašā likuma par Konstitucionālo tiesu 8. pantu – saglabāt tādu valsts tiesību normu par pievienotās vērtības nodokli atpakaļejošu iedarbību, kuras tika atzītas par neatbilstošām valsts Konstitūcijai un atceltas šī iemesla dēļ, un kuru neatbilstība Savienības tiesībām tika minēta arī valsts tiesā celtās prasības atcelt tiesību aktu pamatojumam, kaut gan šī prasība netika izskatīta šajā tiesā, pamatojoties vispārīgā veidā uz “budžeta un administratīvajām grūtībām, ko izraisītu jau samaksāto nodokļu atmaksāšana”, tādējādi pilnībā liedzot ar PVN apliekamajiem nodokļu maksātājiem tiesības uz PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, atmaksu?

4) Gadījumā, ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir noliedzoša, vai tās pašas normas un principi, kas interpretēti, it īpaši ņemot vērā 2008. gada 10. aprīļa spriedumu *Marks & Spencer*, C-309/06, saskaņā ar kuru Kopienų tiesību vispārējie principi, tostarp nodokļu neitralitātes princips, kas uzņēmējam, kas veic šādu preču piegādi vai sniedz pakalpojumus, piešķir tiesības atgūt summas, kas tam kļūdaini pieprasītas par šīm pašām piegādēm vai pakalpojumiem (spriedums, 2008. gada 10. aprīlis, lietā *Marks & Spencer*, C-309/06), uzliek pienākumu attiecīgajai dalībvalstij atmaksāt nodokļa maksātājiem PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, ja, kā tas ir šajā lietā, no Tiesas sprieduma, atbildot uz prejudiciālajiem jautājumiem, vēlāk izriet, ka, pirmkārt, atceltās valsts tiesību normas neatbilst Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvai 2006/112 par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu un ka, otrkārt, Konstitucionālās tiesas lēmums saglabāt tās atcelto tiesību normu atpakaļejošu iedarbību neatbilst Savienības tiesībām?

5) Vai ar 2016. gada 1. jūlija programmlikuma 29., 30., 31., 32., 32., 33. un 34. pantu, kuri tika atcelti ar Konstitucionālās tiesas 2018. gada 22. marta Spriedumu Nr. 34/2018, bet kuru iedarbība tika saglabāta pēc šā datuma attiecībā uz jau samaksātajiem nodokļiem par laika posmu no 2016. gada 1. jūlija līdz 201[8]. gada 21. maijam, ieviestais atšķirīgais režīms loterijām – gan klasiskajām, gan tiešsaistes – un citām tiešsaistes spēlēm un derībām rada selektīvas priekšrocības šo loteriju organizētājiem un tādējādi tie var saņemt *État belge* [Beļģijas valsts] vai no *État belge* līdzekļiem piešķirtu atbalstu, kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku atsevišķiem uzņēmumiem, nav saderīgs ar iekšējo tirgu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta izpratnē?

6) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, vai dalībvalstu pienākums nodrošināt to personu tiesību aizsardzību, kuras skar attiecīgā atbalsta nelikumīga īstenošana, kā tas izriet it īpaši no 2006. gada 5. oktobra sprieduma *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, lojālas sadarbības princips un Kopienų tiesību vispārējie principi, tostarp nodokļu neitralitātes princips, kas uzņēmējam, kurš veic šādu preču piegādi vai sniedz pakalpojumus, piešķir tiesības atgūt summas,

kas tam kļūdaini pieprasītas par šīm pašām piegādēm vai pakalpojumiem (spriedums, 2008. gada 10. aprīlis, *Marks & Spencer*, C-309/06), ļauj nodokļu maksātājiem, no kuriem ir iekasēts PVN, pamatojoties uz nelikumīgu valsts atbalstu, atgūt samaksātā nodokļa ekvivalentu kā zaudējumu atlīdzību par nodarīto kaitējumu?

IV. Tiesiskais regulējums

A. *Atbilstošās Savienības tiesību normas*

Līgums par Eiropas Savienības darbību

3 LESD 107. panta 1. un 3. punkts:

“1. Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

[..]

3. Turpmāk norādīto var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu:

c) atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šādam atbalstam nav tāds nelabvēlīgs iespāids uz tirdzniecības apstākļiem, kas ir pretrunā kopīgām interesēm;

[..]”

4 LESD 108. panta 3. punkts:

“3. Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot 107. pantu, šādi plāni nav saderīgi ar iekšējo tirgu, tā nevilcinoties sāk 2. punktā paredzēto procedūru. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu.”

Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu

5 135. panta 1. punkta i) apakšpunkts:

“1. Dalībvalstis atbrīvo no nodokļa šādus darījumus:

[..]

i) derības, loterijas un citus azartspēļu veidus, uz kuriem attiecas noteikumi un ierobežojumi, ko noteikusi katra dalībvalsts;

[..]”

B. Minētās valsts tiesību normas

***Loi spéciale sur la Cour constitutionnelle du 6 janvier 1989* [1989. gada 6. janvāra Īpašais likums par Konstitucionālo tiesu]**

6 Tā 9. pantā ir paredzēts:

“1. Konstitucionālās tiesas spriedumiem, ar kuriem tiek atcelts tiesību akts, ir absolūts *res judicata* spēks no to publicēšanas Beļģijas Oficiālajā Vēstnesī.

§ 2. Konstitucionālās tiesas spriedumi, ar kuriem tiek noraidīta prasība atcelt tiesību aktu, ir saistoši tiesām attiecībā uz tiesību jautājumiem, kas tikuši izlemti šajos spriedumos.”

7 Šā likuma 8. pantā ir noteikts:

“Ja prasība ir pamatota, Konstitucionālās tiesa pilnībā vai daļēji atceļ likumu, dekrētu vai Konstitūcijas 134. pantā paredzēto noteikumu, kas ir prasības priekšmets. [..]

Ja Tiesa to uzskata par vajadzīgu, tā vispārīga noteikuma veidā norāda, kāda atcelto tiesību normu iedarbība ir uzskatāmas par galīgu vai saglabājama provizoriski uz tās noteiktu laiku.”

***Code de la taxe sur la valeur ajoutée* [Pievienotās vērtības nodokļa kodekss]**

8 Pievienotās vērtības nodokļa kodeksa 44. panta 3. punkta 13. apakšpunkts (redakcijā, kas bija spēkā no 2016. gada 1. jūlija līdz 2018. gada 21. maijam):

“No nodokļa ir atbrīvotas arī:

[..]

13°

a) loterijas;

b) citas azartspēles, izņemot tās, ko piedāvā elektroniski, kā minēts 18. panta 1. punkta otrās daļas 16. apakšpunktā;

[..]”

2016. gada 1. jūlija programmlikums

9 Tā 29., 31. un 34. pantā bija paredzēts:

“29. pants Pievienotās vērtības nodokļa kodeksa 1. pantu papildina ar šādu punktu:

“§ 14. Šā kodeksa piemērošanai izmanto šādas definīcijas:

1° “azartspēles” ir:

a) spēles neatkarīgi no to nosaukuma, kurās ir iespēja laimēt balvas vai prēmiju naudā vai natūrā un kurās spēlētāji nedrīkst iesaistīties ne spēles sākumā, ne tās laikā vai beigās, un uzvarētāji tiek noteikti tikai ar izlozes vai citu nejaušības apstākļu palīdzību;

b) spēles neatkarīgi no to nosaukuma, kas sniedz jebkāda veida konkursa dalībniekiem iespēju saņemt balvu vai prēmiju naudā vai natūrā, ja vien konkursa rezultātā netiek noslēgts līgums starp laimētājiem un šī konkursa organizatoru;

2° “loterijas” ir visi gadījumi, kas dod iespēju, iegādājoties loterijas biļetes, sacensties par balvām vai prēmijām naudā vai natūrā, kad laimētājus nosaka izlozes kārtībā vai jebkuros citos apstākļos, kas saistīti ar nejaušību, kurus tie nevar ietekmēt”.

[..]

31. pants. Šī kodeksa 44. panta 3. punktā 13. apakšpunktu [...] aizstāj ar šādu tekstu:

“13° a) loterijas;

b) citas azartspēles, izņemot tās, kas tiek piedāvātas elektroniski, kā minēts 18. panta 1. punkta otrās daļas 16. apakšpunktā;

[..]

34. pants. Šī nodaļa stājas spēkā 2016. gada 1. jūlijā.”

Loi du 19 avril 2002 relative à la rationalisation du fonctionnement et de la gestion de la Loterie nationale [2002. gada 19. aprīļa Likums par Nacionālās loterijas darbības un pārvaldības racionalizāciju]

10 Tā 6. pantā ir noteikts:

“§ 1. Publisko tiesību akciju sabiedrības “Loterie nationale” [Beļģijas Nacionālā loterija] korporatīvais mērķis ir:

1° vispārējās interesēs un saskaņā ar komerciālām metodēm organizēt publiskas loterijas tādās formās un saskaņā ar vispārējiem noteikumiem, ko ir noteicis Karalis pēc ministra priekšlikuma;

2° vispārējās interesēs un saskaņā ar komerciālām metodēm organizēt azartspēles un derības tādās formās un saskaņā ar vispārējiem noteikumiem, kas ir paredzēti attiecīgajos noteikumos *Loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs* [1999. gada 7. maija Likums par azartspēlēm, derībām, azartspēļu iestādēm un spēlētāju aizsardzību], tostarp tā izpildes rīkojumos, kā arī saskaņā ar 14. pantā minēto pārvaldības līgumu;

3° organizēt visu veidu konkursus tādā formā un saskaņā ar vispārējiem noteikumiem, ko ir noteicis Karalis pēc ministra priekšlikuma.”

V. Pamatlietas fakti un tiesvedības izklāsts

- 11 Sabiedrības, kuras ietilpst PVN vienībā *GAMING ARDENT*, darbojas tiešsaistes spēļu jomā. Šī darbība bija atbrīvota no PVN.
- 12 Tomēr ar 2016. gada 1. jūlija programmlikuma 29.-34. pantu tika atcelts atbrīvojums no PVN tiešsaistes azartspēlēm, kas nav loterijas. Tādēļ šai darbībai sāka piemērot PVN, bet “klasiskās” azartspēles un loterijas joprojām bija atbrīvotas no nodokļa.
- 13 Konstitucionālajā tiesā prasības par tiesību akta atcelšanu cēla, no vienas puses, tiešsaistes azartspēļu uzņēmumi un, no otras puses, Valonijas reģions. Prasības tika apvienotas. Šīs prasības attiecās, pirmkārt, uz noteikumu par pilnvaru sadalījumu starp federālo valsti un reģioniem, kuri noteikti Konstitūcijas 177. pantā un 1989. gada 16. janvāra Īpašajā likumā par kopienu un reģionu finansēšanu, pārkāpumu un, otrkārt, uz Konstitūcijas 10., 11. un 172. panta, skatot tos atsevišķi vai kopā ar Tiesas piemēroto neitralitātes principu un LESD 107. un 108. pantu, kā arī PVN direktīvas 401. un 135. panta pārkāpumu.
- 14 Ar 2018. gada 22. marta spriedumu ¹ Konstitucionālā tiesa nolēma, ka:
 - pamati, kas balstīti uz Konstitūcijas 177. panta, lasot to kopā ar Īpašā finansēšanas likuma 3. panta pirmās daļas 1) punktu, pārkāpumu, ir pamatoti;
 - ir jāatceļ 2016. gada 1. jūlija programmlikuma 29.-34. pants;
 - pārējie pamati nav jāizvērtē, jo ar to palīdzību nebūtu iespējams panākt atcelšanu plašākā apmērā;
 - ņemot vērā budžeta un administratīvās grūtības, ko izraisītu jau samaksāto nodokļu atmaksāšana, atcelto tiesību normu iedarbība ir jā saglabā spēkā galīgi, piemērojot 1989. gada 6. janvāra Īpašā likuma par Konstitucionālo tiesu 8. pantu.

¹ C.C., 2018. gada 22. marts, 34/2018, www.const-court.be

- 15 Ar 2018. gada 8. novembra spriedumu² Konstitucionālā tiesa lēma par interpretāciju, kas būtu jāattiecina uz tās 2018. gada 22. marta spriedumu par tiesību akta atcelšanu, un precizēja, ka:
 - sprieduma publicēšana 2018. gada 22. maijā *Moniteur belge* [Beļģijas Oficiālajā Vēstnesī] izraisīja tiesību sistēmas atcelto normu izzušanu ar atpakaļejošu spēku, kas vairs nevar būt juridiskais pamats elektroniski piedāvāto azartspēļu aplikšanai ar PVN;
 - tādējādi 2016. gada 1. jūlija programmlikuma 29.-34. panta iedarbības saglabāšana ar Spriedumu Nr. 34/2018 ir jāinterpretē tādējādi, ka saglabāto atcelto normu iedarbība attiecas tikai uz nodokļiem, kas jau ir samaksāti par laikposmu no 2016. gada 1. jūlija līdz 2018. gada 21. maijam.
- 16 Ņemot vērā tiesību normu, ar kurām tika ieviests PVN tiešsaistes spēlēm, atcelšanu, prasītāja 2019. gada septembra regulārajā PVN deklarācijā uzskatīja, ka PVN, kas Valsts kasei samaksāts laikposmā no 2016. gada 1. jūlija līdz 2018. gada 21. maijam, tai ir jāatmaksā.
- 17 Tādēļ tā šo summu 29 328 371,20 EUR apmērā ierakstīja 62. ailē “Dažādas PVN korekcijas deklarētāja labā”.
- 18 Turklāt, ņemot vērā, ka līdz ar to tai vairs nebija tiesību uz atskaitījumu, tā 61. ailē ierakstīja tajā pašā laikposmā atskaitītā PVN summu, t. i., 13 746 969,14 EUR. No šīs deklarācijas varēja aprēķināt atlikumu 15 581 402,06 EUR apmērā, kas *État belge* bija jāmaksā prasītājai, ņemot vērā kompensāciju.
- 19 Administrācija apstrīdēja prasītājas argumentus. 2019. gada 5. decembra protokolā tā atgādināja, ka Konstitucionālā tiesa ir ierobežojusi iedarbības galīgo saglabāšanu “jau samaksātiem nodokļiem” un izdarījusi secinājumu, ka nodokļu maksātāji tās nevar atgūt. Tādējādi tā uzskatīja, ka summu 29 328 370,36 EUR apmērā kopā ar procentiem būtu bijis jāpārskaita valstij. Turklāt PVN vienībai tika uzlikts proporcionāls naudas sods 2 932 830,00 EUR apmērā.
- 20 Prasītājas iesniegtā sūdzība tika noraidīta, izņemot attiecībā uz lūgumu atcelt naudas sodu. Faktiski naudas sods, kas bija noteikts 10 % apmērā no nodokļiem, kuru atmaksa tika pieprasīta, tika samazināts līdz 10 % no nodokļu, kuru atmaksa tika pieprasīta, neto summas (t. i., starpība starp 62. un 61. aili); tas tika samazināts līdz noapaļotai summai 1 558 140,00 EUR apmērā.
- 21 Ar 2020. gada 12. oktobra prasības pieteikumu prasītāja apstrīdēja nodokļu administrācijas lēmumu, ar kuru tai tika uzlikts maksāt PVN, kā arī naudas sodus un nokavējuma procentus. Prasītāja lūdza atcelt un/vai pilnībā to atbrīvot no prasītajām summām, pamatojoties uz PVN nodokļu neitralitātes principa

² C.C., 2018. gada 8. novembris, 155/2018, www.const-court.be

pārkāpumu, LESD 107. panta, ar ko aizliedz valsts atbalstu, pārkāpumu un tiesībām uz nepamatoti samaksātā PVN atmaksu.

- 22 Pakārtoti tā norāda uz *État belge* atbildību Konstitucionālās tiesas kļūdas dēļ, jo, saglabājot atcelto tiesību normu iedarbību, ir pārkāpts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. papildprotokola 1. pants, ar ko tiek garantētas tiesības uz īpašumu.
- 23 Vēl pakārtoti tā atsaucas uz *État belge* atbildību likumdevēja kļūdas dēļ.
- 24 Tā arī lūdz naudas sodu atcelt, atlikt, atbrīvot no tā vai vismaz to samazināt.
- 25 *L'État belge, S.P. F. Finances* uzskata, ka prasība nav pamatota un ka tai nevar piespriest atmaksāt PVN.

VI. Galvenie pamatlietas pušu argumenti

- 26 Prasītāja izvirza trīs prasības pamatus: nodokļu neitralitātes principa pārkāpumu, aizlieguma saglabāt noteikumus, kurus atcēlusi Konstitucionālā tiesa, pārkāpumu un LESD 107. panta, ar kuru aizliegts valsts atbalsts, pārkāpumu.

Nodokļu neitralitātes principa pārkāpums

- 27 PVNV *GAMING ARDENT* atsaucas uz atšķirīgu attieksmi no PVN viedokļa attiecībā uz produktiem (tostarp loterijām), ko tiešsaistē piedāvā Nacionālā loterija (atbrīvotas no PVN) un spēlēm un derībām³, ko tiešsaistē piedāvā dažādi privāti saimnieciskās darbības veicēji (kas ir apliekamas ar PVN).
- 28 Tā citē dažādus Eiropas Savienības Tiesas spriedumus, tostarp it īpaši 2019. gada 27. jūnija spriedumu⁴, kurā Tiesa atgādināja par nodokļu neitralitātes principa tvērumu šādā nozīmē:

“28. Otrām kārtām, dalībvalstīm ir jāievēro nodokļu neitralitātes princips, kas liedz tādu līdzīgu pakalpojumu sniegšanu, starp kuriem pastāv konkurence, no PVN viedokļa izvērtēt atšķirīgi (spriedums, 2006. gada 27. aprīlis, Solleveld et van den Hout-van Eijnsbergen C-443/04 un C-444/04, EU:C:2006:257, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

[..]

³ Kuras ir noteiktas PVN kodeksa atceltajā 1. panta 14. punktā, kura iedarbība tika saglabāta no 2016. gada 1. jūlija līdz 2018. gada 21. maijam, piemērojot Konstitucionālās tiesas 2018. gada 8. novembra spriedumu 155/2018.

⁴ Spriedums, 2019. gada 27. jūnijs, *Belgisch Syndicaat van Chiropraxie u.c.* (C-597/17, EU:C:2019:544).

47. Šis princips nepieļauj atšķirīgu attieksmi no PVN viedokļa pret līdzīgām precēm vai līdzīgiem pakalpojumiem, starp kuriem pastāv savstarpēja konkurence (spriedumi, 2014. gada 11. septembris, K, C-219/13, EU:C:2014:2207, 24. punkts, un 2017. gada 9. marts, Oxycure Belgium, C-573/15, EU:C:2017:189, 30. punkts).”

- 29 Tā secina, ka šī atšķirīgā attieksme nerespektē neitralitātes principu tādēļ, ka šie divi pakalpojumi ir līdzīgi, jo:
- tiem ir līdzīgas īpašības un tie atbilst vienādām patērētāju vajadzībām, pamatojoties uz izmantošanas salīdzināmības kritēriju,
 - pastāvošās atšķirības būtiski neietekmē vidusmēra patērētāja lēmumu izmantot vienu vai otru no minētajiem pakalpojumiem.
- 30 **État belge** savukārt uzskata, ka atšķirīgā attieksme pret loterijām un azartspēlēm tiešaistē ir pamatota, līdz ar to nodokļu neitralitātes princips nav pārkāpts, jo loterijas ietilpst atsevišķā kategorijā, kas nav līdzīga citām spēlēm.
- 31 Lai pamatotu savu nostāju, **État belge** atsaucas uz šādiem apstākļiem:
- dalībvalstīm ir rīcības brīvība atbrīvot noteiktas spēļu kategorijas no PVN un savukārt citām uzlikt PVN;
 - loteriju piederība atsevišķai spēļu kategorijai, kas minēta PVN direktīvas 135. panta 1. punkta i) apakšpunktā;
 - atšķirīgi tiesiskie regulējumi, kuri attiecas uz Nacionālo loteriju un citām azartspēlēm;
 - dažādas kontroles iestādes;
 - sabiedriski nozīmīgi un spēlētāju aizsardzības mērķi, kas noteikti Nacionālajai loterijai piemērojamajos tiesību aktos.

B. Konstitucionālās tiesas atcelto normu saglabāšanas aizlieguma pārkāpums

- 32 **PVNV GAMING ARDENT** apgalvo, ka, ja iedarbības saglabāšana patiešām ir Konstitucionālās tiesas suverēna novērtējuma jautājums, tas tā ir tikai ar nosacījumu, ka tiek ievērotas attiecīgajam strīdam piemērojamās un tajā norādītās Eiropas tiesības. Konstitucionālās tiesas [iedarbības saglabāšanas] spriedums, ar kuru tiek pārkāptas Eiropas tiesības, ir tāds pats valsts akts kā jebkurš cits, kurā tikusi pieļauta juridiska kļūda, kas dod tiesām tiesības lemt par šo juridisko kļūdu.
- 33 **État belge** uzskata – tā kā iedarbības saglabāšana ir tikai Konstitucionālās tiesas suverēna novērtējuma rezultāts, ne tiesai, ne lietas dalībniekiem nav jālemj par

modulācijas pasākuma lietderīgumu un pamatojumu Sprieduma par tiesību akta atcelšanu Nr. 34/2018 iedarbības laikā.

- 34 Tā arī apgalvo – tā kā Konstitucionālā tiesa nav lēmusi par iespējamu nodokļu neitralitātes principa pārkāpumu PVN jomā, *res judicata* nav piemērojama šim tiesību jautājumam, par kuru tā nav lēmusi. Tā kā tiesību normas tika atceltas tāpēc, ka tās tika pieņemtas, pārkāpjot noteikumus par pilnvaru sadalījumu, un tā kā šīs tiesību normas nebija nepareiza Direktīvas 2006/112/EK transponēšana vai tās pārkāpums, Konstitucionālā tiesa, pamatojoties uz Īpašā likuma 8. panta trešo daļu, bija tiesīga saglabāt šo atcelto normu iedarbību. Pieņemot šo lēmumu, tā nedz nonāca pretrunā, nedz arī pārkāpa Tiesas pastāvīgo judikatūru.

C. *LESD 107. panta, kas aizliedz valsts atbalstu, pārkāpums*

- 35 **PVNV GAMING ARDENT** atgādina, ka, lai priekšrocību varētu uzskatīt par valsts atbalstu, tiek prasīti četri pamatelementi:

- 1) atbalstam jābūt publiskam: pirmkārt, atbalstam jābūt piedēvējamam valstij un, otrkārt, tam jābūt piešķirtam no dalībvalsts līdzekļiem;
- 2) ekonomiskajai priekšrocībai ir jābūt selektīvai, nevis vispārējai, t. i., tai jābūt labvēlīgai konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai;
- 3) atbalstam ir jāietekmē konkurence;
- 4) atbalstam ir jāietekmē Eiropas Savienības iekšējā tirdzniecība.

- 36 Tā uzskata, ka Nacionālās loterijas tiešsaistes pakalpojumu atbrīvojums no nodokļa atbilst šiem četriem nosacījumiem.

- 37 Tāpēc PVNV **GAMING ARDENT** uzskata, ka runa ir par fiskāla rakstura atbalstu, par kuru nav paziņots Komisijai saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu. Līdz ar to šis atbalsts nav likumīgs.

- 38 **État belge** uzskata, ka ar PVN saistītā juridiskā joma neietilpst tiesību jomā, kas regulē valsts atbalstu.

VII. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

A. *Par nodokļu neitralitātes principa pārkāpumu*

- 39 Konstitucionālajā tiesā celtajās atcelšanas prasībās tika izvirzīti pamati par Konstitūcijas 10., 11. panta un 172. panta pirmās daļas, lasot tos atsevišķi vai kopā ar Direktīvas 2006/112/EK 135. panta 1. punkta i) apakšpunktu un nodokļu neitralitātes principu vai LESD 107. pantu, pārkāpumu. Konstitucionālā tiesa tos neizvērtēja, “jo ar to palīdzību nebūtu iespējams panākt atcelšanu plašākā apmērā”.

- 40 Ņemot vērā Tiesas judikatūru, iesniedzējtiesa tomēr uzdod jautājumu par to, vai Konstitucionālās tiesas saglabātā atcelto tiesību normu iedarbība attiecībā uz laikposmu no 2016. gada 1. jūlija līdz 2018. gada 21. maijam ir saderīga ar nodokļu neitralitātes principu. Vispirms ir jāpārbauda nodokļu neitralitātes principa piemērojamība loterijām, azartspēlēm un derībām.
- 41 Ģenerālvokāts M. ŠPUNARS [M. SZPUNAR] 2017. gada 15. jūnija secinājumos⁵ rezumēja neitralitātes principa tvērumu azartspēļu atbrīvošanas no nodokļa kontekstā šādi: *“Tiesa lietā Rank Group nosprieda, ka ar atšķirībām PVN režīmā attiecībā uz divu no patērētāju viedokļa identisku vai līdzīgu pakalpojumu sniegšanu, kas apmierina vienādas patērētāja vajadzības, pietiek, lai konstatētu nodokļu neitralitātes principa pārkāpumu saistībā ar atbrīvojumu azartspēlēm, kas ir noteikts PVN direktīvas 135. panta 1. punkta i) apakšpunktā. Jautājums, vai attiecīgā darbība bija “derības, loterijas un citi azartspēļu veidi”, bija atkarīgs no pieejas, kas ir orientēta uz tirgu, – ja klienti uzskata pakalpojumus par līdzīgiem, tie ar nodokli ir jāapliek vienādi.”*
- 42 Saskaņā ar Beļģijas tiesību aktiem 1999. gada 7. maija Likums par azartspēlēm, derībām, azartspēļu iestādēm un spēlētāju aizsardzību neattiecas uz loterijām, jo likumdevējs tās ir nepārprotami izslēdzis no likuma piemērošanas jomas saskaņā ar tā 3.a pantu. Uz loterijām attiecas 1851. gada 31. decembra Likums par loterijām un 1991. gada 22. jūlija Likums par Nacionālo loteriju.
- 43 Saskaņā ar Beļģijas tiesību aktiem Nacionālajai loterijai, kas ir valsts organizācija, ir likumīgs monopols attiecībā uz loteriju organizēšanu. Tomēr Nacionālās loterijas korporatīvais mērķis attiecas arī uz azartspēļu un derību organizēšanu visās to formās.
- 44 Azartspēles un derības, ko tiešsaistē piedāvā privātie saimnieciskās darbības veicēji, kontrolē *Commission des jeux de hasard* [Azartspēļu komisija]. Nacionālā loterija ir *État belge* pārziņā. It īpaši Nacionālajai loterijai ir jānoslēdz pārvaldības līgums ar *État belge* (2002. gada 19. aprīļa likuma 14. pants). Šis pārvaldības līgums uzliek dažādus pienākumus Nacionālajai loterijai, kas ir sabiedriskas nozīmes organizācija. Ir precizēts, ka Nacionālās loterijas uzdevums ir vispārējās interesēs un saskaņā ar komerciālām metodēm organizēt loterijas, konkursus, azartspēles un derības (skat. 2002. gada 19. aprīļa likuma 3. panta 3. punktu).
- 45 Pārvaldības līgumā ir noteikti monopola nomas maksas aprēķināšanas un maksāšanas noteikumi, īpašās iemaksas un procentuālā daļa no peļņas pirms nodokļu nomaksas, kas tiek iekasēta katru gadu:
 - lai finansētu palīdzības programmas attīstības valstīm (“Nacionālās loterijas subsīdijas”);

⁵ Ģenerālvokāta M. Špunara secinājumi lietā *The English Bridge Union* (C-90/16, EU:C:2017:464, 19. punkts).

- sabiedriskā labuma mērķiem, kā noteikusi Ministru padome,
 - kā arī ikgadējai dotācijai, kas piešķirta *Caisse nationale des calamités* [Nacionālajam katastrofu fondam], *Fondation Roi Baudouin* [Karaļa Boduēna fondam] un *Fonds belge de survie* [Beļģijas Izdzīvošanas fondam].
- 46 Nacionālās loterijas tiesiskajā regulējumā ir noteikti dažādi pasākumi cilvēku aizsardzībai (sabiedrības informēšana par reālajām laimesta izredzēm katram piedāvātajam produkta veidam, informācijas kampaņu organizēšana par ekonomiskajiem, sociālajiem un psiholoģiskajiem riskiem, kas saistīti ar azartspēļu atkarību).
- 47 Turklāt pēc *État belge* datiem sadalījuma rādītājs, kas atspoguļo spēlētājiem izmaksātās naudas daļu no visām veiktajām likmēm, ir ievērojami atšķirīgs loterijas spēlēm (zems peļņas rādītājs spēlētājiem – 50 līdz 60 %) salīdzinājumā ar citām azartspēlēm (augsts peļņas rādītājs – 95 % un vairāk).
- 48 *État belge* tādējādi secina, ka, pamatojoties uz PVN direktīvas 135. panta 1. punkta i) apakšpunktu, loterijas ir atsevišķa spēļu kategorija.
- 49 PVNV *GAMING ARDENT* uzsver, ka Nacionālās loterijas tīmekļa vietne piedāvā līdzīgu spēļu vidi kā privāttiesību tiešsaistes azartspēļu uzņēmumu tīmekļa vietnes. Tā norāda, ka Nacionālās loterijas tiešsaistes vietnē e-spēles ir organizētas līdzīgi citu tiešsaistes pakalpojumu sniedzēju piedāvātajām spēlēm. Visbeidzot, atsaucoties uz Tiesas judikatūru, tā norāda, ka *État belge* pati, jo īpaši ar savu izteikti uzstājīgo reklāmu ⁶, “īsteno piedāvājuma paplašināšanas politiku nolūkā attīstīt un sekmēt spēļu darbību, īpaši lai palielinātu peļņu no tām” ⁷.
- 50 Direktīvas 2006/112 135. panta 1. punkta i) apakšpunktā dalībvalstīm ir atstāta plaša rīcības brīvība attiecībā uz azartspēļu atbrīvošanu no nodokļa vai aplikšanu ar nodokli, jo tajā dalībvalstīm ir atļauts izvirzīt nosacījumus un ierobežojumus, ar kādiem var piemērot atbrīvojumu. Dalībvalstu pilnvaras paredzēt nosacījumus un ierobežojumus šajā tiesību normā paredzētajam atbrīvojumam no PVN ļauj tām no šī nodokļa atbrīvot tikai dažas azartspēles ⁸.
- 51 Tiesa 1994. gada 24. marta spriedumā *Schindler* (C-275/92, EU:C:1994:119) nolēma, ka loteriju īpatnības (to iekasēto summu lielums un laimestu apjoms, ko tās var piedāvāt spēlētājiem, krāpšanas risks, līdzekļu tērēšanas sekmēšana, bezpeļņas pasākumu vai pasākumu sabiedrības interesēs finansēšana) pamato to, ka valsts iestādēm ir pietiekami plaša rīcības brīvība, lai noteiktu vajadzības, kas saistītas ar spēlētāju aizsardzību un – plašākā nozīmē, ņemot vērā katras

⁶ Skat. papildu un kopsavilkuma secinājumus, 21. un nākamie punkti – “*devenez scandaleusement riche*” (no franču val. – “kļūstiet neprātīgi bagāts”).

⁷ EST spriedums, 2010. gada 8. septembris, *Carmen Media Group* (C-46/08, EU:C:2010:505), pasludināts pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā.

⁸ EST spriedums, 2010. gada 10. jūnijs, *Leo-Libera* (C-58/09, EU:C:2010:333).

dalībvalsts sociāli kulturālās īpatnības, – ar sabiedriskās kārtības aizsardzību, attiecībā gan uz spēļu rīkošanas kārtību un to likmju lielumu, gan no tām gūtās peļņas izlietošanu. Šis spriedums tika pasludināts pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā.

- 52 Tiesa 2021. gada 18. maija rīkojumā *Fluctus* u.c. (C-920/19, nav publicēts, EU:C:2021:395), kurš arī tika pasludināts pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā, atgādina: “LESD 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka duāla azartspēļu organizēšanas sistēma nav tam pretrunā tikai tādēļ vien, ka monopola īpašnieka loteriju un kazino reklāmas prakses mērķis ir sekmēt aktīvu dalību azartspēlēs, piemēram, padarot azartspēles par ikdienišķu parādību, piešķirot tām pozitīvu tēlu saistībā ar apstākli, ka gūtā peļņa tiek atvēlēta darbībām sabiedrības interešu labā, vai vairojot azartspēļu pievilcību ar reklāmas paziņojumiem, kas piesaista uzmanību ar ievērojamu laimestu solījumiem”.

- 53 Tiesa 2011. gada 10. novembra spriedumā *The Rank Group* (C-259/10 un C-260/10, EU:C:2011:719), kas šajā gadījumā pasludināts PVN jomā, attiecībā uz bingo un spēļu automātu salīdzināmību turklāt atgādināja, ka:

“49. No tā izriet, ka atšķirībām tiesiskajā režīmā, uz kurām atsaukušās iesniedzējtiesas, nav nozīmēs, vērtējot attiecīgo azartspēļu līdzību.

50. Šādu iznākumu neliek apšaubīt apstākļi, ka noteiktos izņēmuma gadījumos Tiesa ir atzinusi, ka, ievērojot attiecīgās jomas specifiskos apstākļus, atbilstošā tiesiskā regulējuma atšķirības un juridiskā režīma, kas reglamentē attiecīgo preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu, atšķirības, tādas kā tas, vai par zālēm ir vai nav saņemama kompensācija vai arī vai pakalpojuma sniedzējs kā nodokļa maksātājs ir pakļauts pienākumam sniegt universālu pakalpojumu, var izraisīt nošķiršanu no patērētāja viedokļa, raugoties no tā paša vajadzību apmierināšanas viedokļa (skat. iepriekš minēto 2001. gada 3. maija spriedumu lietā Komisija/Frāncija, 27. punkts, kā arī 2009. gada 23. aprīļa spriedumu lietā C- 357/07 TNT Post UK, Krājums, I- 3025. lpp., 38., 39. un 45. punkts).

51. Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma a) punktu lietā C- 259/10 un uz pirmo jautājumu lietā C- 260/10 ir jāsniedz atbilde, ka gadījumā, ja divām azartspēlēm tiek piemēroti atšķirīgi režīmi saistībā ar atbrīvojuma no PVN piešķiršanu saskaņā ar Sestās direktīvas 13. panta B daļas f) apakšpunktu, nodokļu neitralitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka nav jāņem vērā apstākļi, ka uz šīm divām azartspēlēm attiecas atšķirīgas licenču kategorijas un atšķirīgi tiesiskie režīmi attiecībā uz kontroli un reglamentēšanu”.

- 54 Tiesa 2010. gada 10. jūnija spriedumā *Leo-Libera* (C-58/09, EU:C:2010:333), kas pasludināts PVN jomā, šajā gadījumā atgādināja, ka: “35. Šis princips, neatņemot Direktīvas 2006/112 135. panta 1. punkta i) apakšpunktam un plašajai rīcības brīvībai, kas šajā tiesību normā ir piešķirta dalībvalstīm, jebkādu lietderīgu iedarbību, nebūtu interpretējams tādējādi, ka tas liedz atbrīvot no PVN

maksāšanas viena veida azartspēles, kaut arī cita veida spēles nav atbrīvotas, tomēr ar nosacījumu, ka abi spēļu veidi savstarpēji nekonkurē.”

- 55 Šajā lietā, ņemot vērā Tiesas judikatūras analīzi, rodas grūtības interpretēt Savienības tiesības, kas pamato pirmo divu prejudiciālo jautājumu uzdošanu.

B. Par aizlieguma saglabāt Konstitucionālās tiesas atceltās tiesību normas pārkāpumu

- 56 Tiesa 2019. gada 27. jūnija spriedumā *Belgisch Syndicaat van Chiropraxie u.c.* (C-597/17, EU:C:2019:544) atgādināja, kādi ir nosacījumi, lai dalībvalsts varētu saglabāt Savienības tiesībām pretēju normu:

“59. *Proti, pat pieņemot, ka imperatīvi tiesiskās drošības apsvērumi būtībā izņēmuma kārtā varētu provizoriski apturēt izslēdzošo iedarbību, ko rada tieši piemērojama Savienības tiesību norma attiecībā uz tai pretrunā esošiem valsts tiesību aktiem, šāda apturēšana šajā gadījumā uzreiz ir jāizslēdz, ciktāl iesniedzējtiesa nav minējusi konkrētus elementus, ar kuriem varētu konstatēt konkrētus tiesiski nedrošas situācijas riskus (pēc analogijas skat. spriedumu, 2010. gada 8. septembris, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, 67. punkts)”.*

- 57 Ja izrādās, ka ar 2016. gada 1. jūlija programmlikuma 29.-34. pantu tiešām tiek pārkāpts neitralitātes princips PVN jomā (skat. pirmo pamatu), rodas jautājums par to, vai Konstitucionālās tiesas Sprieduma Nr. 34/2018 B.16. punkts, saglabājot minēto 2016. gada 1. jūlija programmlikuma 29.-34. pantu iedarbību pēc to atcelšanas, pārkāpj arī Savienības tiesības, jo ar to tiek saglabāta šo pantu iedarbība, “ņemot vērā budžeta un administratīvās grūtības, ko izraisītu jau samaksāto nodokļu atmaksāšana”, lai gan atcelšana ir pamatota ar valsts tiesību normu pārkāpumu (iekšējo noteikumu par pilnvaru sadalījumu pārkāpums), nevis Eiropas Savienības normu pārkāpumu.
- 58 Turklāt, vai šis iespējamais pārkāpums nodokļa maksātājam dod tiesības uz to nodokļu atmaksu, kas saglabāti spēkā pretēji Direktīvai 2006/112/EK, nodokļu neitralitātes principam un LES 4. panta 3. punktam?
- 59 Tiesa 2008. gada 10. aprīļa spriedumā C-309/06 *Marks & Spencer* (EU:C:2008:211, 36. punkts) nosprieda, ka Kopienų tiesību vispārējie principi, ieskaitot nodokļu neitralitātes principu, ir piemērojami tādējādi, ka saskaņā ar tiem uzņēmējam, kurš ir veicis šīs piegādes vai sniedzis šos pakalpojumus, tiek piešķirtas tiesības atgūt summas, kas tam tika pieprasītas kļūdas dēļ attiecībā uz šīm pašām piegādēm vai pakalpojumiem.
- 60 Līdz ar to Tiesai ir jāuzdod trešais un ceturtais prejudiciālais jautājums.

C. Par LESD 107. panta, ar kuru aizliegts valsts atbalsts, pārkāpumu

- 61 Valsts atbalstu var definēt šādi: “*jebkura selektīva priekšrocība, ko valsts piešķir vienam (vai vairākiem) uzņēmumam(-iem) plašā nozīmē un kas var mainīt konkurences apstākļus un ietekmēt tirdzniecību Savienībā*”⁹.
- 62 Fiskāla rakstura valsts atbalsta gadījumā viens no nosacījumiem, “*kas jāievēro, ir tāds, ka priekšrocību tieši vai netieši finansē no valsts līdzekļiem, citiem vārdiem sakot – priekšrocība rada slogu valsts finansēm, kas var izpausties kā izdevumi vai ieņēmumu samazinājums, kā tas ir, piemēram, nodokļu atbrīvojumu gadījumā*”.
- 63 Tādējādi “*pastāv dažādi pasākumi, kas var būt atbalsts un kuri atbilst gan kritērijam par piedēvējamību valstij šī jēdziena plašā nozīmē, gan finansēšanas kritērijam, jo tādā gadījumā ir izmaksas, kas saistītas ar valsts līdzekļiem. Līdz ar to par atbalstu var uzskatīt visas nodokļu atlaides un atbrīvojumus, subsīdijas, nodokļu atlikšanu, atbalstu garantiju veidā (izdevumu garantijas ar atvieglotiem noteikumiem), valsts līdzdalību uzņēmumu kapitālā utt.*”¹⁰.
- 64 Tāpēc Nacionālās loterijas organizēto tiešsaistes loteriju atbrīvojums no PVN teorētiski varētu atbilst valsts atbalsta definīcijai LESD 107. panta nozīmē, ja ir izpildīti iepriekš minētie nosacījumi.
- 65 Šo pasākumu *État belge* nav paziņojusi Eiropas Komisijai saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu.
- 66 Tādējādi valsts tiesām ir jālemj par attiecīgā pasākuma kvalificēšanu par valsts atbalstu LESD izpratnē un jāpārbauda, vai šajā lietā ir izpildīti četri PVNV *GAMING ARDENT* atgādinātie nosacījumi.
- 67 Lai noskaidrotu, vai atbalsts ir selektīvs, ietekmē konkurenci vai tirdzniecību Eiropas Savienībā, vispirms ir jānoskaidro, vai pakalpojumi starp uzņēmumiem, kas konkurē vienā un tajā pašā tirgū, patiešām ir salīdzināmi. Tiesa atsaucas uz argumentiem, kas minēti saistībā ar pirmo pamatu.
- 68 It īpaši ir jāpārbauda, vai saņēmēja uzņēmuma stāvoklis tirgū tiek nostiprināts vai vismaz saglabāts salīdzinājumā ar tā konkurentiem¹¹: *État belge* norādīja (skat. iepriekš), ka, ņemot vērā Nacionālās loterijas filantropiskos mērķus, sadalījuma rādītājs loterijas spēlēm ievērojami atšķiras (zems peļņas rādītājs spēlētājiem – no 50 līdz 60 %) salīdzinājumā ar citām azartspēlēm (augsts peļņas rādītājs: 95 % un

⁹ P.-M. SABBADINI, *Les aides d'État – Aspects juridiques et économiques*, Brisele, Larcier, 2015, 29. lpp.

¹⁰ Papadamaki, I., «Introduction» in *Les aides d'État de nature fiscale en droit de l'Union européenne*, 1. izdevums, Brisele, Bruylant, 2018, 21.–62. lpp.

¹¹ L. VOGEL, «Chapitre 1 – Aide prohibée», in *Traité de droit économique*, Brisele, Bruylant, 2015, 752. lpp.

vairāk). Tiesa it īpaši vēlas noskaidrot, vai šis elements ir jāņem vērā, jo nav pilnīgi skaidrs, ka atbrīvojums no nodokļa stiprina Nacionālās loterijas finansiālās iespējas un līdz ar to arī tās spēju konkurēt tirgū. Tomēr atbrīvojums no nodokļa ļauj Nacionālajai loterijai nenovirzīt PVN uz galapatērētājiem-spēlētājiem.

- 69 It īpaši ir jāuzdod jautājums, vai Direktīvas 2006/112 135. panta 1. punkta i) apakšpunkts un plašā rīcības brīvība, kas ar šo tiesību normu ir piešķirta dalībvalstīm, lai atbrīvotu no nodokļa vienu azartspēļu veidu, lai gan cita veida spēles netiek no tā atbrīvotas, varētu ietekmēt valsts atbalsta definīciju azartspēļu un derību kontekstā.
- 70 Tādējādi rodas grūtības interpretēt Savienības tiesības. Līdz ar to Tiesai ir jāuzdod piektais un sestais prejudiciālais jautājums.

DARBA VERSIJA